

Каліберда Н.В.

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара, Україна

ПОБУДОВА ПОРІВНЯЛЬНИХ КОНСТРУКЦІЙ В АНГЛОМОВНОМУ ТЕКСТІ

Найчастіше порівняння тлумачиться вченими як стилістичний прийом, завдяки якому автор художнього твору зіставляє два об'єкти, персони, місця чи явища, які не є подібними у реальному житті.

В англійському мовознавстві існують два різних поняття: “simile” – власне порівняння і “comparison” – зіставлення. Ю. М. Скребньов [10, с. 145] та І. В. Шенько [9, с.152] називають “simile” образним порівнянням, тобто таким явищем, що має формальні, структурні та семантичні різновиди. Зіставлення (comparison), або предметно-логічне порівняння, продовжує І. В. Шенько, – це явище, яке не має чітко виділених критеріїв чи класів [9, с. 153].

Питання щодо місця порівняння серед зображальних мовних засобів також є дискусійним. У науковій літературі відображається точка зору про порівняння як мовний засіб, який має спільні риси з іншими мовними засобами зображення, найчастіше – з метафорою. Виходячи з того, що метафора є згорнутим порівнянням і засобами метафори здійснюються порівняння та зіставлення явищ, подій, фактів тощо, дослідник Л. Єфімов [1, с. 131] виокремлює специфічний стилістичний зображальний засіб – метафору-порівняння. Л. Єфімов називає подібний засіб зрощенням, або компаративним комплексом [1, с. 157].

В. Кононенко [4, с. 108], Л. П. Єфімов [1, с.146], вважають метафору і порівняння різними зображувальними засобами. М. Заборна [2, с.15] та Л. Ікалюк [3, с.15] звертають увагу на подібність елементів метафори і порівняння. Вчені вказують на різні ознаки цих експресивних мовних засобів. На думку дослідників, порівняння – логічний зображальний засіб, який вживається в тексті будь-якого стилю. Метафора – емоційна, вона використовується переважно в тексті літературного стилю [4, с.110]. Порівняння виникає на основі контекстних асоціацій при зіставленні подібних предметів. Метафора

утворюється на основі ідентифікації несхожих предметів, яким надається реальна характеристика. Порівняльні образи розгорнуті, вони аналізуються автором у художньому творі. Метафоричні образи, навпаки, згорнуті, і вони синтетичні [3, с.16-17]. Таким чином, порівняння є самостійним мовним зображальним засобом, який має характерні лише для нього ознаки.

Проблема класифікації порівнянь також потребує обґрунтування. Найпростішою систематизацією в сучасній науці є поділ порівнянь на два основних типи: власне порівняння (simile) та зіставлення (comparison). Більшість учених надає перевагу класифікуванню саме порівнянь (simile). Ю.М.Скребньов поділяє порівняння на образні та гіперболічні [10, с.148]. Він говорить про різні ознаки порівняння (власне порівняння) та зіставлення (логічного зіставлення). Вчений зауважує, що для першого типу характерне порівняння різних предметів, які мають суттєві семантичні відмінності. Зіставлення таких понять побудовано на образності. До другого типу відносяться порівняння, у яких зіставляються аналогічні предмети за принципом семантичної спільності. Зіставлення понять другого типу засноване на логіці [10, с.147–148]. В. Учьонова вважає людиною центральною фігурою порівняння [7, с.53]. Дослідник виокремлює дві групи порівняльних конструкцій. До першої групи учений відносить порівняння із застосуванням предметно-речової лексики (квіти, рослини, ужиткові речі тощо), до другої – вживання назв тварин з метою порівняння з людиною [7, с. 54].

Герман Пауль та І. В. Шенько, Н. К. Размахніна та М. І. Черемісіна прослідковують функціонально-синтаксичні особливості порівнянь і порівняльних зворотів. І. В. Шенько вважає, що порівняння (або образне порівняння) та зіставлення (предметно-логічне або порівняльно-зіставне порівняння) позбавлені чіткого формального набору розмежовуючих ознак. У контексті вони розрізняються лише за функціонально-семантичними якостями [9, с. 158].

Л. П. Єфімов також звертає увагу на структурні особливості порівняння. Вчені виокремлюють такий тип порівнянь, формальним показником яких є

сполучник 'as' або 'like'. (*Rosa is as beautiful as a flower. Paula is like a fairy*) [1, с. 64]. Н. К. Размахніна називає такий тип сполучників порівняльними і відмічає, що ці прості сполучники є найпродуктивнішими при утворенні порівнянь. Наступний тип порівнянь включає адвербіальні підрядні речення зі сполучниками 'as', 'as if', 'although' (*Robin looked at Sibil as a mouse might look at a cat. Viola behaves as if she were a child.*) [1, с. 69]. Н. К. Размахніна називає подібні конструкції складними модальними порівняннями. Дослідник вказує на синонімічність та функціонально-семантичну подібність згаданих сполучників [1]. До третього типу порівнянь Л. П. Єфімов та О. А. Ясінецька відносять означення в порівняльному ступені (*Roy behaved worse than a cutthroat*) [1, с.164]. Четвертий тип – порівняння, утворені за допомогою адвербіальних словосполучень, що мають предпозиційну атрибутивність (*With the quickness of a cat, Samuel climbed up the tree.*). П'ятий тип – конструкції, які містять неформальну вказівку на порівняння (*Odette had a strange resemblance to a captive bird.*) [1, с. 166].

Зауважимо, що стилістична функція – це своєрідний потенціал мовних засобів. Використання автором стилістичних засобів зображення допомагає глибше передати зміст тексту, доносить до читача певну експресивну, емоційну, оцінну чи естетичну інформацію. Таким чином, порівняння – це багатофункціональний мовний засіб. Функції, що виконує порівняння, залежить від контексту, від засобу та стилю висловлювання. Думки вчених щодо основної функції порівняння розходяться.

Н. М. Разінкіна [5, с. 99] вважає, що основна функція порівняння – надання предмету нової якості чи комплексу якостей шляхом конкретизації або генералізації цього предмета. В. Сидорова вважає, що головною функцією цього зображувального засобу являється введення до художнього тексту нових образів, які не є головними у загальному змісті твору [6, с.237].

І. В. Шенько розгалужує функції образного та логічного порівнянь. Він гадає, що логічне порівняння використовується письменником із метою надання читачеві додаткових відомостей про об'єкт. Логічне порівняння також

надає художньому образу нових рис, виокремлює його із розряду аналогічних образів [9, с.157].

Н. Шаповалова [8, с. 199] та Ю. М. Скребньов [10, с.149] вказують на синтаксичну функцію порівнянь, завдяки якій певні структурні типи формуються у порівняльні конструкції різного ступеня складності: складне слово-порівняння (*a dog-like*), просте речення з порівнянням (*She was like a tigress ready to jump at me*), складне речення з порівняльною конструкцією (*She looked at him as uncomprehendingly as a mouse might look at a gravestone.*)

Таким чином, порівняння в англomовному газетно-публіцистичному тексті виконує наступні функції: надання образу (об'єкту висловлювання) нових рис чи комплексу ознак, інтенсифікація якостей образу, введення до газетно-публіцистичного тексту додаткових образів, створення нових образів у тексті, встановлення реальних фактів у розповіді, надання читачеві додаткових відомостей про об'єкт, створення синтаксичних відносин у межах висловлювання.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Єфімов Л. П. Стилiстика англiйської мови i дискурсивний аналіз: навч.- метод. посiб. [на англ. мовi] / Л. П. Єфімов, О. А. Ясiнецька. – Вiнниця: НОВА КНИГА, 2004. – 240 с.
2. Заборна М.С. Порiвняльнi конструкцiї в системi складного речення української мови: Навч.-метод. посiбник / М.С. Заборна. – Тернопiль: Пiдручники i посiбники, 2001. – 28 с.
3. Ікалюк Л. М. Порiвняльнi конструкцiї в текстах давньоанглiйської мови: структурний i функцiонально-семантичний аспекти: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. фiлол. наук : спец. 10.02.04 «Германські мови». – Київ, 2010. – 20 с.
4. Кононенко В.І. Синонiмiка порiвняльних конструкцiй / В.І. Кононенко // Мова. Культура. Стилb: Зб. наук. статей. – Київ – Івано-Франківськ, 2002. – С. 102-117.
5. Разинкина Н. М. Функцiональна стилiстика [на матерiалі англiйського и русського язиків] / Н.М.Разинкина. – М.: Высшая школа, 2004. – 272 с.
6. Сидорова. В. С. О некоторых стилiстических средствах и приемах газетно-журнальной публицистики / В.С.Сидорова // Лексико-грамматические особенности языка англiйской газетно-журнальной публицистики. – М., 1999. – С. 234-258.
7. Учєнова В.В. У истоков публицистики / В.В.Учєнова. – М.: Изд-во Моск. ун-та, 1989.
8. Шаповалова Н.П. Функцiонально-семантичний статус порiвняльних конструкцiй сучасної української мови: автореф. дис. ... канд. фiлолог. наук: спец. 10.02.01 «Українська мова» / Н.П.Шаповалова. – Донецьк, 1998. – 18 с.
9. Шенько И. В. Синтактико-смысловые и функцiональные разновидности предметно-логических сравнений / И. В. Шенько // Язык и стилb англiйского художественного текста. – Л.: РТП ЛГПИ им. А. И. Герцена, 1987. – С. 152–161.
10. Skrebnev Y. M. Fundamentals of English Stylistics / Skrebnev Y. M. – М.: АСТ ООО Астрель. – 2000. – 224 с.